

1948 m. birželio 26 d. Kauno aps. Aukštosios Panemunės vls. (dabar – Kauno m. sav.) Armališkių k. MGB Panemunės vls. poskyrio ir MGB vidaus kariuomenės 298-ojo šaulių pulko karinė operatyvinė grupė vykdė karinę čekistų operaciją. Jos metu apsuptos dvi kaimo sodybos, kuriose buvo apsistoję partizanai. Per susišaudymą buvo sužeistas ir, nenorėdamas pasiduoti gyvas, nusišovė Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) prezidiumo narys Alfonsas Vabalas-Gediminas.

Žuvusiojo palaikai niekinti Panemunės turgaus aikštėje, vėliau atvežti į MGB Kauno aps. skyrių ir išmesti kieme prie garažų. Užkasimo vieta neišaiškinta.

Pietų Lietuvos partizanų sritis. Atlasas: Dainavos ir Tauro apygardos, Vilnius: LGGRTC, 2008, l. 135–136.

Alfonsas Vabalas.
Iš asmeninio Raimondo ir Irenos Vabalų archyvo

ALFONSAS VABALAS- GEDIMINAS 1909 01 15–1948 06 26

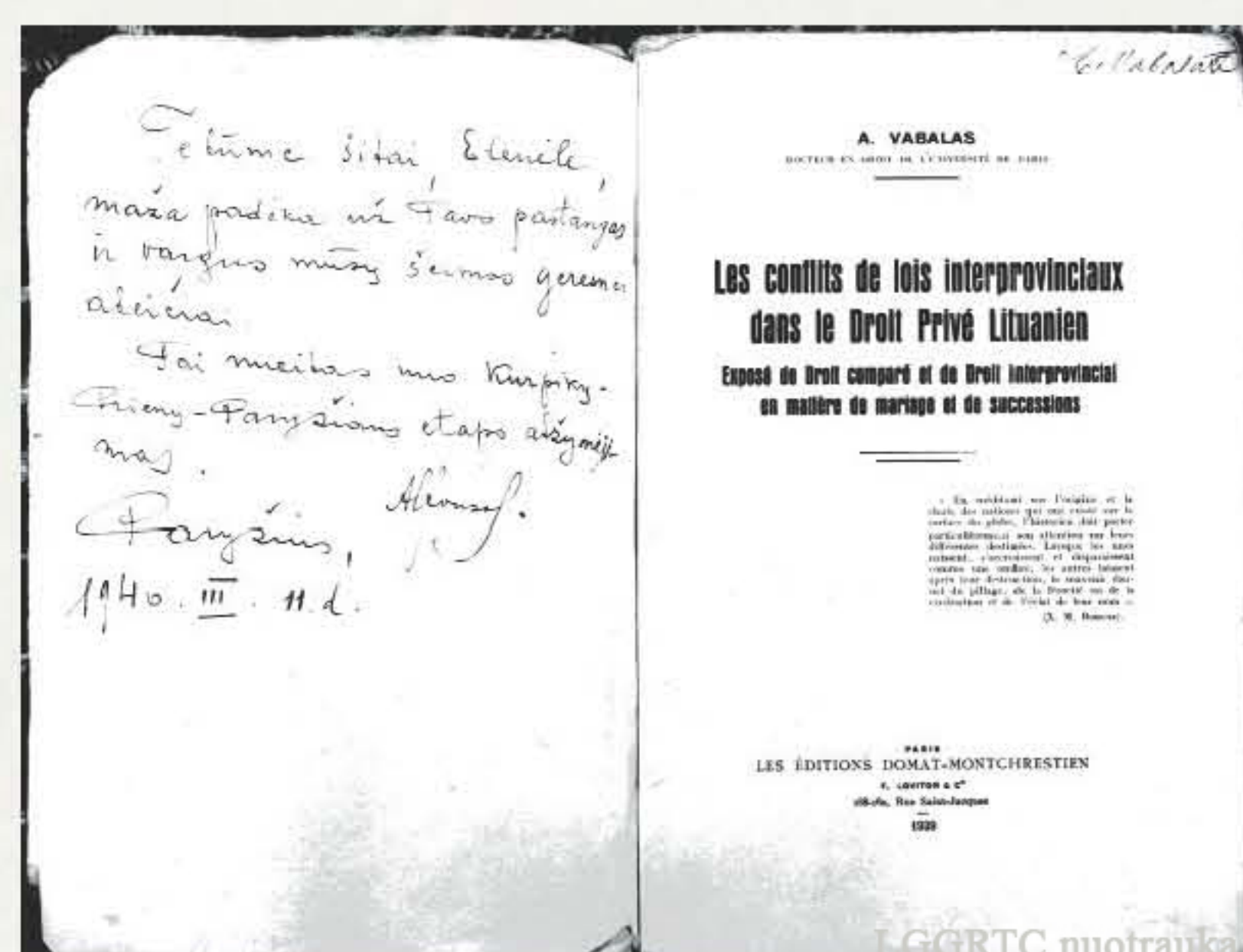
Alfonsas Vabalas gimė 1909 m. sausio 15 d. Vilkaviškio aps. Kybartų miestelyje. Prasidėjęs Pirmajam pasauliniam karui šeima pasitraukė į Vilnių, o 1915 m. – į Rusiją. Į Lietuvą visi grįžo 1918 m. Besimokydamas Prienų „Žiburio“ gimnazijoje, A. Vabalas susidomėjo Europos radijo transliacijomis ir nuo 1925 m. buvo jų nuolatinis klausytojas. 1928 m. birželio 20 d. jis baigė gimnaziją ir tą pačių metų rugsėjo 13 d. įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą. Kai Lietuvoje pradėjo veikti radiofonas, domėjimasis šia sritimi paskatino A. Vabalą ten įsidarbinti. Jis, dar studijuodamas universitete, 1928 m. spalio 26 d. tapo vienas pirmųjų Lietuvos radiofono laidų vedėjų. A. Vabalas pasižymėjo žemu ir sodriu balsu bei raiškia dikcija. 1934 m. balandžio 15 d. universiteto Teisės fakulteto taryba posėdyje pripažino A. Vabalą baigusį Teisės skyrių ir suteikė jam diplomuoto teisininko vardą. Tais pačiais metais Panevėžyje A. Vabalas susituokė su Vanda Žemaityte. 1934–1939 m. jis studijavo Sorbonos universitete Paryžiuje. Ten parengė ir apgynė daktaro disertaciją prancūzų kalba. Gyvendami Prancūzijoje, 1937 m. kovo 5 d. Alfonsas ir Vanda Vabalai susilaukė sūnaus Raimondo (būsimojo kino režisieriaus). 1939 m. rugpjūčio mėn. A. Vabalas pradėjo dirbti Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje telegramų agentūros ELTA įgaliotu atstovu Prancūzijoje. 1940 m. kovo 12 d. šeimoje gimė antrasis sūnus Eduardas (būsimoji inžinierius). 1940 m., sovietams okupavus Lietuvą, A. Vabalas iš Paryžiaus buvo atšauktas ir kartu su šeima grįžo į Lietuvą.

Alfonsas Vabalas su žmona Vanda Žemaityte. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus rinkinių

Sorbonos universiteto A. Vabalui išduoto diplomo kopija. 1939 m. gruodžio 6 d. Iš asmeninio Raimondo ir Irenos Vabalų archyvo

A. Vabalos teisės daktaro disertacijos prancūzų kalba antraštinio lapo kopija. 1939 m. Iš asmeninio Raimondo ir Irenos Vabalų archyvo

Tauro apygardos vadovybė. 1946 m. Iš kairės: Vytauto rinktinės štabo Žvalgybos skyriaus viršininkas Albinas Rattkelis-Oželis, apygardos vadas Antanas Baltūsis-Žvejys, Vytauto rinktinės vadas Vitalius Gavėnas-Vampyras, apygardos Politinės dalies viršininkas Alfonsas Vabalas-Gediminas, apygardos adjutantas Jonas Pileckis-Šarūnas ir Šarūno rinktinės vadas Vladas Stepulevičius-Mindaugas. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus rinkinių

Nacių okupacijos metais A. Vabalas gyveno Kaune, dirbo Kauno suaugusiųjų institute inspektoriumi. Dalyvavo pagrindinėje veikloje, organizavo Tautos tarybos Užsienio reikalų skyrių. 1944 m., sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, jis kurį laiką dirbo Teisingumo komisariate Vilniuje, vedė juridinius kursus. Kaip tik tada A. Vabalui buvo įteiktas sekamų žmonių sąrašas, kuriame buvo įrašytas ir jo žmonos tėvo brolis matematikos prof. Zigmas Žemaitis. Nenorėdamas dirbti sovietams ir sekti savo tautiečių, jis per pažįstamus medikus gavo pažymą apie savo neįgalumą ir 1945 m. persikėlė į Kauną. Dirbo Energetikos valdybos amatų mokyklos direktoriumi ir dėstė suaugusiųjų progimnazijoje. 1946 m. pavasarį A. Vabalas buvo pakviestas į Vytauto Didžiojo universitetą dėstyti prancūzų kalbą, tačiau, saugumiečiams mėginant jį užverbuoti, birželio mėn. pasitraukė pas partizanus.

1946 m. rugpjūčio 15 d. jis buvo paskirtas Tauro apygardos laikraščio „Laisvės žvalgas“ redaktoriumi. Po 1946 m. spalio 24 d. šios apygardos įsakymu Nr. 15 A. Vabalas-Gediminas pasirašė kaip apygardos štabo viršininkas. Tų pačių metų lapkričio 22 d. Tauro apygardos vado Antano Baltūsis-Žvejo įsakymu Nr. 34 buvo sudarytas apygardos karo lauko teismas ir patvirtinta jo sudėtis, o Gediminas paskirtas teismo pirmininku. 1946 m. gruodžio 24 d. apygardos vado Žvejo įsakymu Nr. 38 „už tinkamą, uolų, sumanų ir stropų pavestų pareigų atlikimą kovoje su žiauriuoju okupantu dėl Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomybės atstatymo“ A. Vabalas buvo apdovanotas juostele „Už uolumą“.

Tauro apygardos vado A. Baltūsis rūpesčiu 1947 m. sausio 15–16 d. Vilkaviškio aps. Pilviškių vls. Nadrausvės k. įrengtame A. Vabalos bunkeryje įvyko Lietuvos kovotojų už laisvę atstovų pasitarimas, kuriame buvo aptarta susiklosčiusi politinė padėtis, sudaryta nauja BDPS vadovybė, o Tauro apygardos vadas paskirtas Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo viršininku. A. Vabalas šiame pasitarime dalyvavo kaip Tauro apygardos politinės dalies viršininkas ir buvo paskirtas BDPS prezidiumo nariu. 1947 m. žiemą ir pavasarį į prancūzų kalbą vertė dokumentus, rengiamus BDPS atstovų Juozo Lukšos-Skirmanto ir Jurgio Krikščiūno-Rimvydo išgabenti į Vakarus.

„Susidarius nepakenčiamai situacijai ir negalint toliau dirbti pavestą darbą“ 1947 m. birželio 15 d. apygardos vado Žvejo įsakymu Nr. 17 nuo 1947 m. birželio 12 d. A. Vabalas buvo atleistas „iš einamų pareigų ir kaip perėjęs dirbti į kitą žinybą“ išbrauktas iš apygardos kovotojų asmeninės sudėties, tačiau ir toliau liko partizanu.

Jį pažinojusiųjų atmintyje A. Vabalas išliko kaip nepaprastai išsilavinęs (gerbdami už erudiciją ir išsilavinimą partizanai vadindavo jį profesoriumi), pasižymėjęs puikia politine orientacija, taikaus būdo, širdingas ir jautrus žmogus. Buvusi ryšininė Kotryna Daubaraitė pasakojo, jog jis buvo visuomet ramus, kėlė pasitikėjimą tiek išpuodingu stotu, tiek žemu, sodriu balsu. Net turėdamas galimybę pasitraukti į Vakarus, A. Vabalas ryžosi likti Lietuvoje ir kartu su partizanais kautis iki mirties.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga už nuopelnus Lietuvai A. Vabalą apdovanojo Pasipriešinimo dalyvio kryžiumi. 1999 m. kovo 30 d. jam pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 1999 m. balandžio 9 d. įsakymu jam suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis, Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. gegužės 15 d. dekretu jis apdovanotas Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (po mirties).

Tipinis atminimo ženklas 1948 m. birželio 26 d. šioje vietoje buvusiam Armališkių kaime per susišaudymą su MGB Panemunės vls. poskyrio ir MGB vidaus kariuomenės 298-ojo šaulių pulko karine operatyvine grupe žuvusiam BDPS prezidiumo nariui A. Vabalui-Gediminui atminti. Tipinio atminimo ženklo vaizdas. Kauno m. Rokai. Prie Vieškėlio Vaišvydava-Rokeliai. Aut. dizaineris Romas Navickas, pastatytas 1999 m. spalio 21 d. V. Almonaičio nuotr., 2000 m.

Parengė Rūta Trimonienė